

Identitat Cultural i Acció Didàctica:
Elaboració d'un projecte educatiu vinculat a la
diversitat cultural aplicable a un centre real

Com ens sentim?

Cristina Ballester, Júlia Cané i Andrea Salmerón

Índex

1. Finalitat del PTG.....	3
2. Context.....	3
3. Atenció a la diversitat.....	3
4. Proposta de desenvolupament del PTG.....	4
5. Justificació.....	9
6. Conclusió.....	12
7. Bibliografia.....	13

1. Finalitat del PTG

L'educació emocional és un àmbit més que s'ha de veure reflectit en el procés de desenvolupament dels infants, sobretot en l'etapa d'educació infantil. Els infants no saben com expressar-se i no són capaços d'entendre els sentiments i emocions que tenen. Per tant, educar desde la consciència emocional és vital perquè els més petits s'entenguin a ells mateixos i puguin entendre als altres, així anant aprenent a conviure en societat. En altres paraules, deixar-los sentir, reconèixer les seves emocions i posar nom a elles.

Amb la creació del projecte "Com ens sentim?" es pretén acostar l'educació emocional a les aules des d'activitats vivencials i significatives pels infants, seguint el propi procés d'aprenentatge i desenvolupament. Els objectius que es volen assolir amb la posada en pràctica d'aquest projecte són els següents:

- Aprendre a identificar les emocions pròpies i dels altres.
- Incorporar estratègies per aprendre a expressar les emocions.
- Promoure l'adquisició del sentiment d'empatia dins del grup.

2. Context

El projecte "Com ens sentim?" es durà a terme en una aula d'EI 4, on hi ha alumnes d'entre 3 i 4 anys. La classe està formada per un total de 23 alumnes, 11 nens i 12 nenes. Són un grup, en temes generals, tranquil i que mostra molta predisposició a l'hora de realitzar activitats i aprendre coses noves. Les famílies participen activament en el procés d'aprenentatge dels seus fills i filles, aportant materials i recursos sobre les temàtiques treballades a l'aula.

Pel que fa als alumnes amb necessitats educatives especials, cal destacar el cas d'una nena, la qual presenta un diagnòstic de TDAH de grau alt amb característiques de necessitat de moviment constant i dificultat de concentració i d'atenció.

3. Atenció a la diversitat

El grup classe presenta una alumna amb moltes dificultats d'aprenentatge. La nena presenta un diagnòstic de TDAH de grau alt amb característiques de necessitat de moviment constant i dificultat de concentració i d'atenció. Per atendre a la diversitat del grup la nena amb TDAH tindrà l'oportunitat de lliure moviment sempre que li sigui necessari però amb el permís de la mestra. A partir de l'observació de la tutora de l'estat de la nena li proposarà una estona de lliure moviment dins de l'aula. A més, per seguir guiant el procés d'aprenentatge de l'alumna, totes les explicacions i activitats

que s'han dissenyat en el projecte van acompanyades d'imatges i dibuixos com a suport visual per fer més clars els aprenentatges i es puguin adquirir amb més facilitat.

La mestra identifica que el tema de l'educació emocional és de difícil comprensió per part dels infants d'entre 4 i 5 anys, per tant, per tal de donar un suport més individualitzat i proper, sobretot a l'infant que presenta el diagnòstic, les activitats es portaran a terme en els moments del dia on està present el suport de la vetlladora, això poguent satisfer les necessitats de tots els alumnes i ajudar amb les problemàtiques que es presenten.

4. Proposta de desenvolupament del PTG

Activitat 1: Que sento?

Curs: P4

Durada: 1 hora

Organització: grup-classe

Objectius:

- Aprendre diferents emocions a través de la lectura d'un conte.
- Identificar les diferents emocions i el que les pot representar.
- Conèixer el que pot produir les pròpies emocions.

Competències:

- Desenvolupar la competència emocional
- Fomentar la competència social i ciutadana
- Afavorir la competència en comunicació lingüística
- Potenciar la pròpia autonomia

Descripció:

La part (15 minuts): lectura del llibre

Per tal d'introduir l'activitat, s'aprofitarà l'oportunitat de presentar el llibre *'El monstre de colors'* als infants. Abans d'iniciar-se la lectura d'aquest, la mestra, a partir del títol, preguntarà i encaminarà als alumnes sobre la possible temàtica (de que creieu que tracta?, el coneixeu?, que són les emocions?, etc.). Tot seguit, se'ls llegirà, tots asseguts en rotllana, i se'ls ensenyarà l'obra fent-los participants en tot moment a través de qüestions, com per exemple: que veieu aquí? que creieu

que està passant?, com s'està sentint, entre altres.

2a part (45 minuts): elaboració del mural

Una vegada s'hagi acabat la lectura del conte i la seva discussió, la mestra presentarà el mural dels pots de les emocions (com es presenta a continuació).

Cada infants dibuixarà en un full una cosa que li produeixi cada emoció: que em fa estar alegre, què em fa estar calmat, què em fa estar enfadat, etc. A continuació es retallaran aquests dibuixos i s'engaxaran dins del pot de l'emoció corresponent. D'aquesta manera es podrà observar el resultat final de forma visual i significativa per a la comprensió de les diferents emocions alhora de

comprendre les diferències de cada infant destacant que cada persona sent de manera diversa i totes son correctes.

Recursos materials:

- Mural dels pots de les emocions.
- Fulls en blanc.
- Llapis, colors i material per dibuixar i pintar.
- Cola de barra.
- Conte 'El monstre de colors'.

Avaluació:

L'avaluació de l'alumnat es portaria a terme a través de l'observació i, a més, es documentaria a partir d'una taula com la següent:

0: Gens / **1:** Poc / **2:** Molt

PAUTES A OBSERVAR	1	2	3	Observacions
L'infant participa en les converses				
L'infant interactua amb els companys per a l'aprenentatge				

L'infant dona mostres de l'assoliment dels continguts				
L'infant és curiós i està motivat en aprendre				
L'infant relaciona coneixements previs amb els nous continguts				
L'infant identifica les emocions pròpies i les dels altres				

Activitat 2: Àlbum de records
Curs: P4
Durada: 30 minuts
Organització: grup-classe
Objectius: <ul style="list-style-type: none"> - Identificar les emocions viscudes en el passat. - Desenvolupar la competència artística.
Competències: <ul style="list-style-type: none"> - Desenvolupar la competència emocional - Fomentar la competència social i ciutadana - Afavorir la competència en comunicació lingüística - Potenciar la pròpia autonomia
Descripció: <p>En aquesta activitat els infants, amb l'ajuda de les famílies, hauran de crear un àlbum de fotografies on es puguin apreciar diverses emocions viscudes en el moment en el que es va fer la foto. Aquests àlbums estaran a la disposició dels infants a l'aula i podran curiosejar i comentar-los sempre que vulguin.</p> <p>Desde l'escola, s'enviarà un correu informatiu explicant l'activitat a les famílies. També s'imprimirà en paper la mateixa informació i es penjarà a l'entrada de la classe per a que les famílies que no consulten el correu sovint també s'assabentin. La informació detallarà que han de posar un total de 6 fotografies, on s'observin 6 emocions diferents (ex. alegria, tristesa, por, enuig, sorpresa, fàstic, etc.). A més. s'explicarà a les famílies que poden decorar l'àlbum amb altres</p>

elements que ajudin als infants a veure quina és l'emoció que destaca en cada fotografia. Es donarà a les famílies un marge de dues setmanes per fer la feina.

D'aquesta manera, les famílies també formaran part d'aquest aprenentatge emocional que els seus fills estan fent a l'aula.

A més, amb l'objectiu d'aprofundir més en el tema, es proposarà a les famílies que vulguin venir amb els infants a explicar el seu àlbum i fomentar així una conversa on tots els infants puguin explicar situacions o vivències semblants que hagin experimentat.

Recursos materials:

- Àlbums de fotografies fets a casa.

Avaluació:

L'avaluació de l'alumnat es portaria a terme a través de l'observació i, a més, es documentaria a partir d'una taula com la següent:

0: Gens / **1:** Poc / **2:** Molt

PAUTES A OBSERVAR	1	2	3	Observacions
L'infant participa en les converses				
L'infant interactua amb els companys per a l'aprenentatge				
L'infant dóna mostres de l'assoliment dels continguts				
L'infant és curiós i està motivat en aprendre				
L'infant relaciona coneixements previs amb els nous continguts				
L'infant identifica les emocions pròpies i les dels altres				

Activitat 3: Com estic?

Curs: P4

Durada:

Elaboració del diccionari: 20 minuts

Utilització del diccionari: constantment a l'aula

Organització: grup-classe

Objectius:

- Adquirir coneixement de les pròpies emocions i de com representar-les.
- Iniciar-se en el control de les pròpies emocions.
- Fomentar l'autoconcepte i l'autoestima.

Competències:

- Desenvolupar la competència emocional
- Fomentar la competència social i ciutadana
- Afavorir la competència en comunicació lingüística
- Potenciar la pròpia autonomia

Descripció:

L'activitat consisteix a crear un diccionari d'emocions a través de les seves pròpies fotografies realitzades prèviament.

Les emocions que es tractaran estaran relacionades amb les que es tractaran prèviament a l'activitat 1, afegint-ne algunes de noves per ampliar els seus coneixements, com la sorpresa o el fàstic. A més, per anar més enllà, es parlaria del doble sentit que poden tenir accions relacionades amb les emocions, com és el cas de plorar, que pot ser d'alegria o bé de tristesa. Totes aquestes emocions i les seves característiques es parlaran en un petit debat en rotllana, per donar peu a la següent part de l'activitat. Posteriorment, passaran a realitzar-se les fotografies representant les diferents emocions.

Se'ls donarà les 6 fotografies impreses en blanc i negre per tal que els infants les puguin pintar amb els colors que creguin que són més representatius per cada emoció.

Aquestes fotografies estaran enganxades amb velcro al requadre amb el nom de l'emoció corresponent, tal com s'observa a la imatge, però amb les expressions de cada alumne.

A sota del diccionari els infants es trobaran amb la pregunta "com estic?", on podran enganxar amb el velcro l'emoció amb la qual es sentin més identificat en cada moment.

Així doncs, els mateixos infants seran els que hauran d'anar canviant la fotografia en funció de les emocions que sentin al llarg del dia. Els diccionaris d'emocions de cada alumne estaran enganxats a

la paret de l'aula, al seu abast, per tal de fomentar la seva autonomia.

Recursos materials:

- Fotografies de les emocions de cada alumne/a
- Planilla de cartolina
- Velcro

Avaluació:

L'avaluació de l'alumnat es portaria a terme a través de l'observació i, a més, es documentaria a partir d'una taula com la següent:

0: Gens / **1:** Poc / **2:** Molt

PAUTES A OBSERVAR	1	2	3	Observacions
L'infant participa en les converses				
L'infant interactua amb els companys per a l'aprenentatge				
L'infant dóna mostres de l'assoliment dels continguts				
L'infant és curiós i està motivat en aprendre				
L'infant relaciona coneixements previs amb els nous continguts				
L'infant identifica les emocions pròpies i les dels altres				

5. Justificació

La primera activitat anomenada **'Que sento?'** està directament relacionada i adaptada amb la franja d'edat proposada, en aquest cas per infants d'entre 4 i 5 anys. Aquest fet s'observa ja que els alumnes d'aquest curs es troben en el moment de desenvolupament on necessitem posar nom a allò que senten per poder seguir entenent-se a ells mateixos i seguir aprenent a conviure en societat. En aquesta etapa els infants estan desenvolupant una identitat personal que els diferencia de la resta i mitjançant aquesta activitat es poden identificar característiques pròpies de cadascú alhora de semblances i diferències amb els companys, fent així més convencional el fet d'escoltar a la resta i posicionar-nos en el seu lloc per entendre als altres i conviure amb més harmonia.

D'altra banda, cal mencionar que l'activitat ha estat dissenyada per dur-se a terme en diferents contextos i amb diferents grups. Educant des del feminisme, s'observa com els infants poden apreciar que els colors no determinen un sexe i que les accions entre sexe masculí i sexe femení poden ser les mateixes, ja que el grup classe pel que està pensada forma part d'un centre coeducatiu i en l'activitat tots els infants han de realitzar les mateixes accions sense diferència.

Com s'ha comentat anteriorment, l'activitat 1 pot ser reproduïda en diferents contextos. És una activitat senzilla on no són necessaris molts recursos materials sino que son elements que estan a l'abast en un centre educatiu. Independentment si es tracta d'un grup amb un nivell economic baix, mitjà o alt, o amb famílies desestructurades faltes de recursos o amb famílies estandarditzades amb un nivell de vida acomodats, tots els infants poden realitzar l'activitat sent així un espai on obrir-se emocionalment i conèixer les diferents situacions que es viuen fora de l'escola, profunditzant així en el que sent cada infant i en el que pot estar vivint a casa. Alhora també es pot aplicar en aspectes culturals, tots els éssers humans, independentment de la seva cultura, té emocions i sentiments que poden coincidir amb altres o no, pels infants és important identificar que tothom sent i forma part de la vida quotidiana, independentment de la cultura, la família, la procedència o dels ideals que tenen.

L'activitat 1 comprèn diferents conceptes tant curriculars com de valors: es fomenta el desenvolupament d'una identitat personal així creant un sentiment d'autorespecte i autoconeixement alhora de fer néixer un sentiment d'empatia pels altres, pel que senten i el que pensen, posant-nos en la pell dels altres, sobretot quan es tracta d'emocions negatives com ara la tristesa i l'enuig. De la mateixa manera es proporcionen eines als infants per defensar allò que pensen i amb el que es senten identificats, tant si són idees pròpies com dels altres, creant així un sentiment d'activisme en el grup i desenvolupant el pensament crític que necessiten.

En relació a l'activitat 2, anomenada "**Àlbum de records**", es correspon a la franja d'edat a la que va dirigida, però és fàcilment adaptable als altres dos cursos d'educació infantil, ja que compren algunes de les característiques del pensament infantil: *Els infants són curiosos per naturalesa*, pel que l'àlbum ofereix un suport visual per a que els infants puguin identificar les emocions curiosejant-lo; *basen les seves idees en aparences*, el recull de fotografies i l'explicació posterior els permet trencar estereotips i veure com tots i totes podem sentir les mateixes emocions en determinats contextos del dia a dia; en darrer terme, *els infants aprenen explorant*, amb l'àlbum, els infants poden interactuar entre ells, explicant les seves vivències i compartint-les uns amb els altres.

Aprendre a expressar i gestionar com ens sentim i entendre que ens ha pogut provocar aquest sentiment, són aspectes essencials en el desenvolupament dels infants. L'educació emocional afavoreix el creixement integral dels més petits, i els ajuda a ser més empàtics, pacients i participatius.

Les emocions són la base de la personalitat, l'autocontrol i l'expressió individual. Així doncs, sent aquest un tema de tanta rellevància pel desenvolupament i aprenentatge dels nens i nenes, l'activitat "àlbums de records" permet que les famílies també juguin un paper rellevant dins d'aquest procés. Considerem que és important crear un sentiment de treball en equip amb les famílies, ja que l'educació dels més petits és un treball que es realitza desde dues bandes: l'escola i la família. D'aquesta manera, amb aquesta activitat les famílies participen en l'activitat i a més, tenen l'oportunitat de venir a l'escola a explicar amb el seu fill o filla les experiències viscudes. D'altra banda, l'activitat, tot i tenir unes directrius concretes, permet que cada família dissenyi el seu àlbum de les emocions a la seva manera, expressant així la seva pròpia individualitat.

A més, l'activitat 2, treballa la *identitat i autorespecte*, ja que permet a l'infant identificar les seves pròpies vivències i els sentiments viscuts durant aquestes. També els ofereix la oportunitat d'explicar aquestes emocions a la resta de companys i companyes, pel que es desenvolupa l'autoconsciència i la confiança en un mateix. D'altra banda, també treballa l'*empatia*, ja que permet als infants escoltar i participar en les explicacions dels seus companys i companyes i trobar similituds i diferències entre la pròpia vivència i la dels altres.

Finalment, pel que fa a l'activitat 3 anomenada "**Com estic?**", creiem que també és adequada per l'edat a la qual va destinada, ja que a P4 els infants han de ser capaços de posar nom a determinades emocions i poder identificar-les i expressar-les per tal d'aprendre a regular-les. Així doncs, per tal que l'activitat s'adeqüi a les capacitats dels infants, hem decidit tractar sis de les emocions que creiem que més dominen en el seu dia a dia, reforçant les característiques de les que ja es van treballar a l'activitat 1 i aportant-ne de noves. Aquestes són l'alegria, la por, la tristesa, la sorpresa, l'enuig i el fàstic.

Aquesta activitat està pensada per un P4, però es pot adaptar perfectament als dos altres cursos d'educació infantil, on és de vital importància treballar aquesta temàtica, reduint el nombre d'emocions treballades a P3 i augmentant-lo en el cas d'un P5. Cal tenir en compte també que és una pràctica que no només es pot portar a terme a l'escola, sinó que es pot convidar a les famílies a que la continuïn a casa, fent-la així més significativa pels infants. Tot i que totes les membres del grup hem vist activitats similars a les aules de les escoles a les que portem a terme les pràctiques, és una activitat inventada específicament pel curs de P4, de manera que no hem hagut de fer-hi modificacions.

Treballar les emocions juga un paper molt important en la formació i el manteniment de la identitat personal, ja que són respostes subjectives que ens ajuden a interpretar i entendre el món que ens envolta. La manera que tenim d'expressar o gestionar les pròpies emocions està estretament relacionada amb la nostra personalitat, és a dir, amb la manera com ens percebem a nosaltres mateixos o bé com som percebuts pels altres.

A més, l'activitat 3 està pensada per estar sempre present a l'aula, de manera que aquesta dinàmica tan lliure serà la que promourà la participació de tots els infants, així com la seva exploració i resolució de problemes. Disposar de la llibertat de canviar el seu estat d'ànim en qualsevol moment del dia, augmentarà la consciència dels infants a identificar com es senten, per què se senten així i a solucionar conflictes si es donés el cas, fomentant la seva identitat i autorespecte.

Tenir a l'abast l'emoció amb la qual s'identifiquen cada un dels infants en diferents moments a l'aula, els permetrà facilitar la presa de consciència dels sentiments dels altres, promovent així l'empatia entre companys. A més, conèixer les pròpies emocions i les dels altres en qualsevol mena de conflicte que sorgeixi, els serà una eina essencial per començar a desenvolupar el seu pensament crític, així com el seu activisme.

6. Conclusions

La pràctica realitzada ens ha donat l'oportunitat d'elaborar un projecte educatiu vinculat a la diversitat cultural aplicable a un centre real a través d'un cas concret. Per tant, ens ha permès plantejar i dissenyar activitats d'aprenentatge en un context específic, en les quals hem hagut de tenir en compte la diversitat que hi pot haver en qualsevol aula d'educació infantil.

Tot i això, creiem que hagués sigut més realista i, en conseqüència, més enriquidor per a nosaltres no tenir l'oportunitat d'escollir el cas pràctic, ja que en un futur ens haurem d'enfrontar a les situacions amb les quals se'ns presentin a l'aula, sense poder triar l'alumnat ni menys les seves necessitats.

A partir del cas que hem escollit nosaltres, hem pogut veure el pes que té l'educació emocional durant l'etapa d'infantil, atès que té un gran impacte en el desenvolupament i benestar dels infants. Des d'etapes primerenques és important ensenyar als infants a reconèixer i expressar correctament les seves emocions, així com a regular-les i dominar-les. Tot i que ja sabem que era difícil treballar les emocions a aquesta etapa, hem après que és essencial per desenvolupar habilitats socials i emocionals imprescindibles pel seu dia a dia.

A més, volem destacar que nosaltres no hem hagut de crear una activitat per la major part dels alumnes de l'aula i, posteriorment, adaptar-la a l'alumna amb necessitats educatives especials del cas escollit, sinó que ja des d'un inici hem decidit plantejar les tres activitats pensant en els infants de l'aula i les seves capacitats. Així doncs, hem cregut convenient fer la mateixa activitat per a tots, proporcionant les eines necessàries quan sigui convenient als infants que ho necessitin.

També contrastem que una de les parts del treball que ha estat molt beneficiosa per a nosaltres ha estat la justificació de les activitats, ja que ens ha servit per relacionar-les amb diversos aspectes i continguts treballats prèviament a l'aula, cosa que ha fet que ens siguin més significatius.

Volem afegir que, un cop finalitzat el present treball, estem molt satisfetes amb la feina feta, ja que el resultat s'adapta a la idea que teníem des d'un principi, amb la qual també hem pogut anar més enllà gràcies a la tutoria en línia. Totes les membres del grup han estat implicades al llarg de l'elaboració del projecte educatiu, tant en la recerca d'informació, en el plantejament de les activitats, com en la justificació d'aquestes, fet que considerem que ha sigut clau per aconseguir el resultat obtingut.

Finalment, creiem que haver de portar a terme el present projecte ens ha servit per al nostre futur com a docents, ja que com hem fet ara, entre totes les membres de l'equip, haurem de reflexionar, plantejar i crear diferents situacions o activitats per tal de satisfer les necessitats d'aprenentatge dels alumnes, tenint en compte les diferències de cada un d'ells.

7. Bibliografia

Recursos per treballar les emocions. (s. d.). Xtec. Consultat el 27 de desembre de 2022, de <https://agora.xtec.cat/escolamossencinto/wp-content/uploads/usu829/2020/04/3.-recursos-per-treballar-les-emocions.pdf>

Marsal, N. (s. d.). *Activitats per fomentar l'atenció i la reflexió en l'alumnat de primària.* xtec. Consultat 27 de desembre de 2022, de <https://agora.xtec.cat/escolamossencinto/wp-content/uploads/usu829/2020/04/3.-recursos-per-treballar-les-emocions.pdf>

40 activitats d'educació emocional. (s. d.). Fundesplai. Consultat el 28 de desembre de 2022, de <https://esplai.fundesplai.org/wp-content/uploads/sites/40/2022/05/Guia-Educacio-Emocional-Fundesplai.pdf>

Martí, M. & López, N. (2013). Universitat de Barcelona. *L'educació emocional per als més petits.* Consultat el 10 de gener del 2023, de <http://diposit.ub.edu/dspace/bitstream/2445/48218/7/L%E2%80%99educaci%C3%B3+emocional+per+als+m%C3%A9s+petits.pdf>

A educació infantil treballem l'educació emocional. (s. d.) Escola El Farell. <https://agora.xtec.cat/ceipelfarell/general/a-educacio-infantil-treballem-leducacio-emocional/>

Martini Albarracín, I. (2016). *Les emocions a l'aula: educació emocional, influència en l'aprenentatge i recursos pràctics. Segona etapa d'Educació Infantil (3 a 6 anys).* Universitat de les Illes Balears. Consultat el 23 de gener del 2023, de https://dspace.uib.es/xmlui/bitstream/handle/11201/3976/Martini_Albaracin_Irene.pdf?sequence=1&isAllowed=y